

KJAK

Landið liggur, sum tað hevur reitt

Maud Wang Hansen
Fyrrverandi
fakfelagsforkvinna

Ongar samráðingar eru eins, og eingi verkføll eru eins. Felags fyri hesi er tó, at í góðari tíð áðrenn sáttmálin fer úr gildi, verður støða tikin til, hvat arbeiðstakarin/fakfelagið og arbeiðsgevarin, tann kommunali eins og landsmyndugleikin, hava av áhugamálum, og hvat ið ætlan er at broyta ella betra um komandi sáttmálaskeið. Lønardeildin í Figgjarmálaráðnum hevur fleiri ferðir róð uppundir, og hevur eisini praktiserað, at taka eitt av teim størru fakfeløgnum til samráðingarborðið fyrst fyri síðani at tengja tann sáttmálan at hinum fakfeløgnum. Hetta ger Figgjarmálaráðið, hóast tenging var eitt av viðurskiptunum, ið ikki komu við í samgonguskjalið, tá m. a. fráboðanarfreistin var

samtykt á tingi. Tí hevur hvørt einstakt fakfelag rætt til veruligar samráðingar vegna júst sínar limir.

Í ár var einki undantak. Starvsmannafelagið var fyrst boðið til samráðingarborðið. Tey gjørdu eina semju, ið tey vóru nøgd við vegna teirra limir. Hetta merkir tó ikki, at tann semjan er góð fyri onnur fakfeløg, tað kann hon vera, men neyvan, tí eingi fakfeløg eru eins og umboða tiskil ikki somu limir ella sáttmálaøkir.

Tá Føroyskir Sjúkrarøktarfrøðingar vóru til samráðingar, royndi lønardeildin hjá Figgjarmálaráðnum at tengja sáttmálan hjá Starvsmannafelagnum at Sjúkrarøktararnum. Hetta gekk ikki, og sjálvandi ikki. Hetta endaði við einum verkfalli, har sjúkrarøktarfrøðingar vóru í verkfalli. Partarnir komu síðani saman aftur til samráðingarborðið og gjørdu eina semju, sum tey vóru nøgd við.

Tá so Føroya Pedagogfelag kemur til samráðingarborðið er púra greitt, hvørji krøv tey fara við til arbeiðsgevaran. Hægri løn og javnrættindi innan lønarásetingar, hetta sæð út frá útbúgvingarstøði.

Í míni verð er tað sjálv sagt, at lønarkravið er har,

tí landsins politikarar hava avgjørt at broyta útbúgvingarnar fyri júst pedagogar, sjúkrarøktarfrøðingar og lærarar. Hesi taka í dag eina bachelor útbúgving á Fróðskaparsetri Føroya. Tí er einki løgi í at samanbera hesar lønartalvur við hvørja arða. Í ávísum føri yvirlappa hesi fakøki eisini hvørt annað, tó uttan at tey røkja júst somu uppgávur, men at tey við hvør sínum førleika loysa uppgávur fyri sama málbólk.

At samráðingarnar læsa seg fastar er ikki óvanligt, tað kann neyvan bert ein partur lastast fyri. Eg meti tó, at báðir partar hava skyldu til, at føra veruligar samráðingar og at brúka tíðina til at mýkja støðuna og at tosa seg til rættis og at lurta eftir hvør øðrum. Hesum átti serliga ein nýggjur samráðingarleiðari á Lønardeildini í Figgjarmálaráðnum at verið áhugaður í. Tó gekk tað ikki so lætt hesa ferð, og Semingsstovnurin verður boðsendur og royndi at gera semju, uttan at tað eydnaðist.

Pedagogfelagið lýsti verkfall fyri leiðarar og vara-leiðarar. Ein bleyt byrjan, meti eg, men álvarsligt nokk til, at tað eftir stuttari tíð átti at fáa avleiðingar fyri

arbeiðsgevararnar. Endamálið við einum verkfalli er, at tað skal fáa avleiðignar, also at tað skal darva arbeiðsgevaranum at røkja sínar skyldur.

So hendir tað løgna, at Kommunala Arbeiðsgevarafelagið fráboðar verkbann fyri allar dagstovnar. Eitt eftir mínum tykki ómetaliga ógvusligt og óneyðugt trekk. Síðandi hevur lítið verið at frætta frá hesum stríðspartinum, ið kanska róluga kann lena seg afturá og fremja umvælingar á stovnunum og slökkja hitan og ljósið, og spara pening, eins og tey gjørdur í 2012. Men hetta sømir seg illa, haldi eg. Tá ein partur tekur so rívan til, haldi eg eisini at tey eiga, at hava næsta trekk klárt, og tað má vera at fara aftur til samráðingarborðið.

Kommunala Arbeiðsgevarafelagið hevur nú tikið allar barnafamiljur í landinum gísla. KAF hevur eins stóra ábyrgd av samráðingunum sum Pedagogfelagið og eisini við at finna eina semju, sum Figgjarmálaráðið kann góðtaka.

Pedagogfelagið herdi so stríðið og fráboðaði verkfall fyri allar limir, ið starvast á stovnunum hjá Almannaverkinum. Hetta

letur almannastjórin ikki ganga tigandi framvið, hann kærir Pedagogfelagið fyri Fasta Gerðarrættin, ið dømir verkfallið ólógligt vegna tað, at undantøk ikki vóru givin. Pedagogfelagið broytti kós og fráboðaði nýtt verkfall við nýggjari freist. Hetta varð aftur kært fyri Fasta Gerðarrætti, og Pedagogfelagið fekk viðhald í, at verkfallið var lógliga fráboðað.

Nú hendir so nakað, ið eg ongantið havi upplivað áður, og eg havi tó verið virkin í samráðingum síðan seinast í 1990'unum. Stjórin í Almannaverkinum fer alment út við einari hótta móti sínum egnum starvsfólki um harðan straff upp til fleiri ár í fongsli, um tey eru ólýðin og seta lív í váða hjá teimum, ið tørva hjálp á landsins stovnum. Hann kastar sína egnu ábyrgd á starvsfólkini, í staðin fyri at kasta ábyrgdina yvir á landsstýriskvinnuna í almannamálum, ið er hansara næsta hægri leiðari.

Góðu starvsfólk, latið tykkum ikki hótta, tit hava tykkara fekafelag aftan fyri tykkum, og samráðingar-rætturin er enn friur í Føroyum.

Pedagogfelagið hevur til eina hvørja tíð rætt til at

fráboða verkfall fyri sínar sáttmálasettu limir, tí í lötuni hava tey ongan sáttmála. Tó skal tað vera mín inniliga vón, at partarnir koma til samráðingarborðið aftur sum skjótast, tí eingin vinnari er at hóma í hesum maktstríðnum í lötuni.

Fleiri hava í orðaskiftinum seinastu dagarnar róð uppundir, at um limir Pedagogfelagsins eru so týðandi partur í samfelagnum, so gevið hesum fólkunum eina løn, ið stendur mót við ábyrgdina. Hesum taki eg fult undir við.

Eg skal vera tann fyrsta til at viðurkenna, at eitt verkfall rakar hart á almenna økinum, ið er so sárbart frammanundan við alt ov fáum starvsfólki. Íkomna støðan kundi tó verið fyribýrgd, um landsins politikarar ikki høvdu niðurlaðað skipanina við tænastrøvum á landsins stovnum, har okkara sárbarastu borgarar bígva. So var hendan støðan ikki. Tí meti eg, at landið liggur sum tað hevur reitt.

Við fakfelagskvøðu
19.12.2017

Føroyingar sum arbeiða uttanlands stórt gagnligt árin fyri peningarenslið

Andreas Poulsen
Formaður Áhugafelagið
Antares

Herfyri kom nevndin, ið Figgjarmálaráðið setti til at greina skattaviðurskiptini í Føroyum, við sínum áliti. Álitid er umfatandi, og helst eru nógv góð ting í tí, sum vit ikki skulu leggja okkum uppí.

Men á in.fo var formaðurin endurgivin fyri at siga soleiðis:

“12 til 14 prosent av inn-tøkum hjá føroyingum verða vunnar uttanlands. Megin-

parturin rindar ikki skatt av tí. Tað merkir, at tey, sum bígva og arbeiða í Føroyum gjalda meir í skatti.”

Hetta er ikki heilt rætt og kann geva eina óhepna fatan av samanhinginum og týðninginum av einum víðum føroyskum arbeiðsmarknaði, um tað stendur einsamalt.

Í 2014 gjørdi Magni Laksafoss, búskaparfrøðingur, eina kanning fyri Áhugafelagið Antares og Føroya Skipara- og Navigatørfelag. Endamálið var at kanna, hvønn týðning tað

hevði fyri føroyska samfelagið, at eitt so lutfalsliga stórt tal av føroyingum arbeiða uttanlands.

Kanningin er ein víðkan og dagføring av kanning gjørd av Granskingardeplinum fyri Samfelagsmenning í 2009.

Kanningarnar byggja í mestan mun á greiningar av upplýsingum frá Taks og hendan seinasta fyri skattaárið 2012. Skattaskipanirnar eru ikki broyttar síðan tá, men útlendski arbeiðsmarknaðurin er tódnaður nakað.

Niðurstøðan hjá Magna

Laksafoss var, at hetta hevur stórt gagnligt árin á føroyska peningarenslið og skapar nógv avleitt virkseimi í Føroyum.

Vit meta harafturat, at hesin móguleikin at víðka so nógv um føroyska arbeiðsmarknaðin hevur havt gagnliga ávirkan á økingina í fólkatálinum, ið nú sæst.

Kanningin vísir eisini á, at føroyskir fiskimenn við norskum fiskiskípum gjalda allan sín skatt í Føroyum. Hon vísir eisini, at ein stórur partur av teimum, sum sigla við útlenskum skipum ann-

ars, rinda eisini skatt her, heilt ella partvíst.

Í 2012 rindaði føroysk arbeiðsmegi í útlandinum 137 milliónir í beinleiðis skatti og avgjöldum og á leið 40 milliónir í avleiddum skattum og avgjöldum. Hetta er kanska ikki broytt so nógv síðan, men tódnaði arbeiðsmarknaðurin í frálðavinnuni seinastu árin hevur kanska flutt ein heldur størri part hendanvegin.

Í teimum førum, har fólk ikki rinda skatt í Føroyum, er hetta tí, at føroyskir mynduleikar hava

limað Føroyar upp í norðurlenska samstarvið við skattasáttmálum og sosialum sáttmálum, ið gera Føroyar til ein so fullgyldugan part av norðurlenska samstarvinum, sum ríkisfelagskapurin loyvir.

Um hetta skal broytast, mugu Føroyar avmarkað ella strika sína luttøku í hesum samstarvi, við teimum avleiðingum, ið hetta hevur við sær.